РЕЦЕНЗІЯ

**на освітньо-наукову програму «Освітні, педагогічні науки»
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань А Освіта, спеціальності А1 Освітні науки
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова**

Освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки» за спеціальністю А1 Освітні науки галузі знань А Освіта третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, редакція 2025 року, розроблена в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова під керівництвом гаранта, доктора педагогічних наук, професора Олени Валеріївни Матвієнко. Програма спрямована на підготовку дослідників до розв'язання актуальних проблем освіти й здійснення науково-педагогічної діяльності. Її значущість визначається потребою в науковцях, здатних критично осмислювати педагогічну дійсність, обґрунтовувати дослідницькі рішення та продукувати нове знання.

Освітня складова становить 48 кредитів ЄКТС: 36 кредитів обов'язкових і 12 кредитів вибіркових компонентів. Загальнонаукова та спеціальна підготовка мають обсяг по 15 кредитів, науково-педагогічна практика — 6 кредитів. Вибіркова частина обсягом 25 % передбачає індивідуалізацію навчання відповідно до дослідницьких інтересів. Можливість обирати дисципліни з інших освітньо-наукових програм і в межах академічної мобільності розширює умови для побудови індивідуальної освітньої траєкторії та міждисциплінарної взаємодії.

Позитивно оцінюється поєднання філософських студій, методів планування й обробки результатів досліджень та теорії і методології підготовки дисертації. Ці компоненти створюють основу для обґрунтування дослідницької проблеми, визначення мети й завдань, добору методів та аналізу отриманих даних. Важливим є узгодження теоретичних положень із дослідницькими процедурами та очікуваними результатами. Така підготовка сприяє аргументованості наукових висновків і розвитку самостійності здобувачів.

Фахові компетентності ФК 1 і ФК 3 орієнтують здобувачів на інтеграцію міждисциплінарних знань, критичне осмислення педагогічних теорій, володіння науковим понятійним апаратом і генерування нових ідей. ПРН 3 конкретизує вимоги до планування теоретичних та експериментальних досліджень, формулювання й перевірки гіпотез, аргументації висновків доказовими даними. ПРН 7 передбачає застосування методології у власній науковій і викладацькій діяльності. У сукупності ці положення задають орієнтири змістовного зв'язку освітньої підготовки та самостійного дослідження.

Наукова складова передбачає виконання індивідуального плану роботи, проведення оригінального дослідження, оформлення дисертації й оприлюднення

результатів. Оцінювання наукової діяльності охоплює аналіз підготовки дисертації, публікацій та участі в наукових заходах. Така організація дає можливість відстежувати поступ здобувача й узгоджувати дослідницькі завдання з етапами навчання. Важливо, щоб супровід цього процесу сприяв поступовому розширенню самостійності аспіранта та його відповідальності за наукові рішення.

Спеціальна підготовка поєднує актуальні проблеми педагогічної науки, професійно-педагогічну діяльність, інноваційні технології викладання й дослідження освітніх систем. Компонент СП 04 «Освітня політика та дослідження педагогічних систем і процесів» розширює контекст аналізу педагогічних явищ. ПРН 6 орієнтує на оцінювання результатів реформ та інновацій, а ПРН 9 — на розроблення і дослідження концептуальних моделей. Це створює можливості для критичного осмислення зв'язків між освітніми цілями, умовами діяльності та отриманими результатами.

Підготовка до викладання представлена компонентами СП 02 «Професійно-педагогічна діяльність та майстерність викладача», СП 03 «Інноваційні педагогічні технології у вищій школі з методикою викладання» і науково-педагогічною практикою. Їх поєднання має потенціал для застосування наукових знань у проєктуванні навчання, аналізі професійних ситуацій та організації педагогічної взаємодії. Методологічна обґрунтованість викладання передбачає здатність пояснювати вибір технології, співвідносити її з результатами навчання та враховувати дані про перебіг освітнього процесу.

Схвально оцінюється увага до академічної комунікації державною та іноземною мовами, цифрових засобів наукового пошуку, інформаційних ресурсів і статистичного аналізу. Ці напрями підтримують опрацювання джерельної бази, роботу з даними та представлення висновків. Закріплення академічної доброчесності, професійної етики й поваги до культурного різноманіття формує ціннісну основу дослідницької співпраці. Орієнтація на професійний саморозвиток доповнює підготовку готовністю переглядати власні підходи відповідно до нових знань.

Для подальшого вдосконалення реалізації програми доцільно конкретизувати зв'язок завдань освітніх компонентів з етапами дисертаційного дослідження. У межах відповідних дисциплін варто передбачити підготовку огляду джерел, обґрунтування дослідницького задуму, розроблення інструментарію та представлення проміжних результатів. Зміст завдань має враховувати характер дослідження, а критерії оцінювання — наукову коректність, самостійність і доказовість висновків. Це посилить узгодженість освітньої та наукової складових програми.

Рекомендується також конкретизувати очікувані результати науково-педагогічної практики та способи їх оцінювання. Доцільно передбачити

розроблення навчально-методичних матеріалів, проведення занять, організацію самостійної роботи здобувачів і аналіз результативності застосованих методів. Узгодження цих завдань із компонентами СП 02 та СП 03 допоможе послідовно реалізувати викладацький напрям підготовки. Критерії оцінювання практики мають відображати обґрунтованість педагогічних рішень, якість взаємодії та здатність до вдосконалення власної діяльності.

Висловлені рекомендації спрямовані на посилення взаємозв'язку освітньої, наукової та практичної підготовки. Загалом освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки» за спеціальністю А1 Освітні науки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, редакція 2025 року, заслуговує на позитивну оцінку та може бути рекомендована до реалізації в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова з урахуванням зазначених пропозицій.

РЕЦЕНЗЕНТ:

доктор педагогічних наук, професор,
ректор, професор
кафедри соціальної педагогіки
Державного закладу
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» Олена КАРАМАН